

Utbildningsutskottets betänkande 2024/25:UbU21

Skolor mot brott

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i skollagen och lagen om offentlighets- och sekretesslagen samt avstyrker tre motionsyrkanden om avslag på en del av förslaget till ändring i skollagen. Utskottet föreslår vidare att riksdagen godtar det som utskottet anför om regeringens förslag till ändringar i skollagen.

Regeringens förslag innebär bl.a. att bestämmelser om skolans säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte ska föras in i ett nytt kapitel i skollagen. Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet finns en beredskapsplan och ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation. Vidare ska huvudmannen se till att åtgärder vidtas för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till förskole- eller skolenhetens område under tid då verksamheten pågår.

Förslaget innebär också att rektorn ska få besluta om undersökning av väskor och andra föremål som elever har med sig till skolan eller till en skolaktivitet utanför skolenheten om det är befogat för att begränsa risken för brott, ordningsstörningar eller kränkningar eller för att upprätthålla säkerheten.

Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

Vidare föreslås en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen som innebär att sekretess ska gälla för uppgift som rör de beredskapsplaner för allvarliga vålds- och hotsituationer och det löpande arbete för sådan beredskap som huvudmännen ansvarar för.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

I betänkandet finns sju reservationer (S, V, C, MP). I en av reservationerna (S, V, C, MP) föreslås att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:160 Skolor mot brott.

13 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	8
Inledning.....	8
Regeringens lagförslag	8
Utskottets ställningstagande.....	24
Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m.	24
Utskottets ställningstagande.....	28
Vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna	28
Utskottets ställningstagande.....	29
Skolsäkerhetsarbetet	30
Utskottets ställningstagande.....	31
Reservationer	32
1. Lagförslaget i fråga om undersökning av väskor och andra föremål och anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott, punkt 1 (V)	32
2. Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m., punkt 3 (S)	33
3. Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m., punkt 3 (C)	34
4. Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m., punkt 3 (MP).....	35
5. Vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna, punkt 4 (S, V, C, MP).....	37
6. Skolsäkerhetsarbetet, punkt 5 (S)	37
7. Skolsäkerhetsarbetet, punkt 5 (MP).....	38
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	40
Propositionen	40
Följdmotionerna	40
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Lagförslaget i fråga om undersökning av väskor och andra föremål och anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott**

Riksdagen

a) antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 6 a kap. 5–11 §§,

b) godtar det som utskottet anför om regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:160 punkterna 1 i denna del och 3.1 samt avslår motion 2024/25:3422 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (V)

2. **Lagförslaget i övrigt**

Riksdagen

a) antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skollagen (2010:800) utom i de delar som omfattas av utskottets förslag ovan,

2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

b) godtar det som utskottet anför om regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:160 punkterna 1 i denna del, 2.1 och 4.

3. **Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

4. **Vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 3.

Reservation 5 (S, V, C, MP)

5. **Skolsäkerhetsarbetet**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt
2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (MP)

Stockholm den 22 maj 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Rose-Marie Carlsson (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Niklas Sigvardsson (S) och Jan Riise (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:160 Skolor mot brott. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Fyra motioner med sammanlagt 13 yrkanden har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottet har överfört den formella behandlingen av två av lagförslagen i propositionen, nämligen förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i skollagen (2010:800) (regeringens förslag 2) och förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) (regeringens förslag 3) till sitt betänkande 2024/25:UbU17. De paragrafer som tas upp i förslagen berörs även av ändringsförslag i proposition 2024/25:143 En tioårig grundskola som bereds av utskottet i betänkande 2024/25:UbU17 och som riksdagen ska besluta om våren 2025. Överföringen har gjorts för att uppnå en lagteknisk samordning av lagförslagen. Utskottet behandlar dock förslagen i sak i det nu aktuella ärendet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 20 mars 2025 att begära Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i bilaga 4 till propositionen. Lagrådets synpunkter behandlas i propositionen i avsnitt 6, 9.2 och 9.3 samt i författningskommentaren. Regeringen följer Lagrådets synpunkter och förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i skollagen (2010:800) som syftar till att barn, elever, lärare, rektorer och annan skolpersonal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö.

Förslagen innebär följande:

- Bestämmelser om skolans säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte ska föras in i ett nytt kapitel i skollagen.
- Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet finns en beredskapsplan och ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation.
- Huvudmannen ska se till att åtgärder vidtas för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till förskole- eller skolenhetens område under tid då verksamheten pågår.

- Rektorn ska få besluta om undersökning av väskor och andra föremål som elever har med sig till skolan eller till en skolaktivitet utanför skolenheten om det är befogat för att begränsa risken för brott, ordningsstörningar eller kränkningar eller för att upprätthålla säkerheten. En sådan undersökning ska endast få utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.
- Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

Propositionen innehåller även förslag till en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att sekretess ska gälla för uppgift som rör de beredskapsplaner för allvarliga vålds- och hotsituationer och det löpande arbete för sådan beredskap som huvudmännen ansvarar för.

Vidare bedömer regeringen att det i samtliga läroplaner bör göras ett tillägg som förtydligar att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas.

Ändringarna i skollagen och offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och en motion som innehåller förslag om att avslå en del av regeringens lagförslag. Därefter behandlas övriga motioner som innehåller förslag till tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i skollagen och offentlighets- och sekretesslagen. Riksdagen avslår därmed motionsyrkanden om delvis avslag på propositionen.

Riksdagen godtar det som utskottet anför om regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i skollagen och förslag till lag om ändring i skollagen.

Jämför reservation 1 (V).

Propositionen

Bakgrund

Sverige är i grunden ett tryggt och säkert land med en relativt låg nivå av brottsutsatthet och ett högt förtroende för rättsväsendet bland medborgarna. Regeringen anger att det är positivt och något att värna. Samtidigt har utvecklingen de senaste åren varit negativ i flera avseenden (skr. 2023/24:68 Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet). Utvecklingen påverkar inte minst skolväsendet, dvs. förskolan, förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och fritidshemmet. Exempelvis har skjutningar inträffat i närheten av förskolor och skolor.

Av Skolverkets rapport Skolans roll i det brottsförebyggande arbetet framgår att det på vissa skolor inte bedöms förekomma någon brottslighet medan andra ser stora utmaningar med såväl kränkningar som skadegörelse, våldsbrott och narkotikabrott (Skolverket 2023:10). Samtidigt visar Skolundersökningen om brott 2023 att skolan är en vanlig brottsplats när det gäller elever i årskurs 9 i grundskolan. Det är den vanligaste brottsplatsen för både mindre grov och grövre misshandel, samt för fysiska sexuella kränkningar bland pojkar. Skolmiljön är också en vanlig brottsplats vid hot (Brottsförebyggande rådet 2024:10). Hot och våld i skolan kan riktas mot såväl

elever som lärare och påverkar lärande- och arbetsmiljön negativt. Rapporten Hot och våld mot lärare, andra yrkesgrupper och elever inom skolväsendet visar att antalet anmälda allvarliga händelser i arbete orsakat av hot och våld i skolan ökade med drygt 150 procent mellan 2013 och 2023 (Arbetsmiljöverket 2024).

Ett antal fall av grövre våld, flera med dödlig utgång, har inträffat i grund- och gymnasieskolor bl.a. i Trollhättan 2015 och Malmö 2022. De flesta av dessa dåd har utförts med olika stickvapen. Våldsdåd med skjutningar som lett till dödsoffer och skadade har förekommit inne i skolbyggnader. En massskjutning vid komvux i Örebro 2025 resulterade i att ett tiotal personer dog och flera skadades. Majoriteten av dessa gärningar har begåtts av ensamagerande individer. Av stödmaterialet Metodstöd för att stärka skolans förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och skolattacker framgår att skolattacker vanligtvis begås av elever eller tidigare elever på skolan. Det betyder inte att dåd inte kan begås av personer som saknar en relation till skolan. Skolattacken i Trollhättan 2015 är ett sådant exempel. Motiven bakom skolattacker kan bestå av en blandning av olika omständigheter. Faktorer som kan påverka är t.ex. psykisk ohälsa, personligt upplevda eller faktiska händelser av orättvisa och ideologiska bevekelsegrunder. Att gärningspersoner beskrivs som ensamagerande kan också vara missvisande, då de kan ingå i olika digitala gemenskaper och subkulturer där t.ex. skolattacker hyllas (Center mot våldsbejakande extremism 2024).

Utvecklingen av såväl dåd genomförda av ensamagerande våldsverkare i skolmiljö som annan brottslighet i samhället är enligt regeringen allvarlig. Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport Grovt våld i skolan En beskrivning av omfattning, karaktär och utveckling fram till och med 2022 visar emellertid att de allra grövsta formerna av våld i skolan är ovanliga i Sverige även om de har ökat sedan Brås förra studie, som publicerades 2009 (Brå 2024:3). Samtidigt är de våldsdåd som sker tragiska och får stora konsekvenser för både de inblandade och andra som arbetar eller går i skolorna, och de medför oro för att ytterligare våld ska inträffa.

Hela samhällets motståndskraft mot brottslighet måste enligt regeringen förstärkas i grunden. En del av de brott som anges ovan kan vara inslag i organiserad brottslighet. Organiserad brottslighet är systemhotande och involverar i allt högre grad barn och unga. Att unga socialiseras och rekryteras in i kriminalitet behöver motverkas. Ungdomar som befinner sig i riskzonen för allvarlig kriminalitet är ofta kända av exempelvis skolan, socialtjänsten och polisen. Ändå lyckas myndigheterna inte i tillräcklig utsträckning fånga upp individer i riskmiljöer innan det är för sent. Våldet, hoten, och rekryteringen av barn innebär både en direkt och en indirekt påverkan på människors trygghet och säkerhet, liksom på samhällsviktiga funktioner (skr. 2023/24:67 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet). Polismyndigheten m.fl. (2024) framhåller i slutredovisningen Uppdrag att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begå grova brott att barns delaktighet

och utsatthet inom de kriminella nätverken är ett betydande samhällsproblem. Det är därför av yttersta vikt att alla samhällsaktörer – skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och andra myndigheter samt civilsamhället och näringslivet – tar ett gemensamt ansvar för att motverka att barn och unga rekryteras till den organiserade brottsligheten.

Ofta görs skillnad på brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Skillnaden utgår som regel från en definition av säkerhet som den faktiska risken att utsättas för brott och trygghet som upplevelsen av den risken. Det brottsförebyggande arbetet syftar då till att öka säkerheten medan det trygghetsskapande arbetet tar sikte på människors upplevelser. Med säkerhetsarbete avses i propositionen ett arbete med att bedöma vilka risker och sårbarheter som finns, hantera de identifierade riskerna och sårbarheterna och följa upp och utvärdera de genomförda åtgärderna. Propositionen är avgränsad till säkerhetsarbete i ett brottsförebyggande syfte.

Med skola avses i propositionen skolformerna förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Därutöver rör propositionen även förskolan och fritidshemmet.

Ett nytt kapitel om säkerhetsarbete ska föras in i skollagen

Regeringens förslag

Det ska föras in ett nytt kapitel i skollagen, 6 a kap., med rubriken Säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte. Om inte annat anges i respektive bestämmelse gäller det nya kapitlet för hela skolväsendet. Vid tillämpningen av bestämmelserna i kapitlet ska fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet jämföras med skolenhet.

En följdändring ska göras i det förslag till ändring i skollagen som regeringen har lämnat i proposition 2024/25:143 En tioårig grundskola och som innebär att förskoleklassen upphör som skolform och ersätts av en ny första årskurs i de obligatoriska skolformerna. Följdändringen ska göras i den paragraf som innehåller en beskrivning av skollagens kapitel.

Regeringen föreslår även ytterligare en lag som innebär att de nya paragrafer som föreslås i denna proposition och som omfattar förskoleklassen ska ändras när förslaget om en tioårig grundskola träder i kraft. Ändringarna innebär att ordet förskoleklassen stryks i dessa paragrafer.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Det behövs specifika bestämmelser om säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte i skollagen

Skollagen innehåller bestämmelser om trygghet och studiero och om åtgärder mot kränkande behandling. Regeringen anser dock att det även behövs bestämmelser som mer specifikt tar sikte på säkerhetsarbete. Förskolor, skolor

och fritidshem behöver exempelvis ha en beredskap för att agera om en våldssituation skulle inträffa i verksamhetens lokaler eller i närområdet.

När det gäller frågor om överlappning och tydlighet konstaterar regeringen att den gemensamma nämnaren för de bestämmelser som man föreslår ska föras in i det nya kapitlet i skollagen är att de går längre eller är mer preciserade än nuvarande bestämmelser i såväl skollagen som arbetsmiljölagen (1977:1160) samt att de alla har ett brottsförebyggande syfte. Regeringen anser att det är angeläget att sådana bestämmelser förs in i skollagen.

Det är huvudmannen som ansvarar för säkerhetsarbetet enligt det nya kapitlet

Ansvaret ligger enligt skollagen på huvudmannen och i det ligger, om huvudmannen väljer att lägga ut verksamheten på entreprenad, att det ska framgå av entreprenadavtalet vad utföraren ska göra.

Fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet ska jämföras med skolenheter

Bestämmelserna i det nya kapitlet ska tillämpas i hela skolväsendet, om inte annat anges i respektive bestämmelse. Alla skolformer och fritidshemmet ingår i termen skolväsendet. Regeringen föreslår att det i början av det nya kapitlet ska införas en bestämmelse som innebär att fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskolenhet ska jämföras med skolenhet vid tillämpningen av kapitlet.

Följdändringar på grund av förslag i propositionen En tioårig grundskola

I 1 kap. 12 § skollagen finns en förteckning över skollagens innehåll. Det nya kapitlet, 6 a kap. om säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte bör läggas till i förteckningen. Som framgår av propositionen föreslås förslagen träda i kraft den 1 juli 2025.

I propositionen En tioårig grundskola (prop. 2024/25:143), som beslutades av regeringen den 13 mars 2025, lämnas också förslag om ändring av 1 kap. 12 § skollagen. Den ändringen, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2026, är en följd av att regeringen föreslår att 9 kap. skollagen om förskoleklassen ska utgå och att skollagen ska vara uppdelad i 30 kapitel. För att inte den ändring som avser det nya 6 a kap. ska upphävas när de ändringar som rör en tioårig grundskola träder i kraft bör det göras en ändring i den ändringslag som föreslås i proposition 2024/25:143. Ändringen innebär att det nya kapitlet, 6 a kap. om säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte läggs till i förteckningen över skollagens kapitel.

Förslagen i avsnitten 9 och 10 i propositionen omfattar även förskoleklassen. I och med att förskoleklassen i den ovan nämnda propositionen föreslås upphöra efter att förslagen i denna proposition föreslås träda i kraft, föreslås det i denna proposition även en ny lag om ändring i skollagen där det görs ändringar i sådana paragrafer som föreslås i denna proposition där skolformen förskoleklass anges i lagtexten. Ändringarna innebär att ordet

förskoleklassen i dessa paragrafer utgår när reformen om en tioårig grundskola träder i kraft.

Skolan ska upprätta en beredskapsplan och bedriva ett löpande arbete för att säkerställa beredskap att hantera allvarliga våldssituationer

Regeringens förslag

Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet finns en beredskapsplan som anger de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation, och att det bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Det behövs ett författningsreglerat krav på beredskapsplan och beredskap att hantera allvarliga våldssituationer

Regeringen anser att det finns såväl ett behov av att det sker ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap för att hantera allvarliga våldssituationer som ett behov av att upprätta en beredskapsplan för sådana situationer.

Regeringen anser vidare att det är positivt om ansvaret att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer framgår direkt av skollagen och inte enbart framgår indirekt av mer generella regleringar, t.ex. på arbetsmiljöområdet. Arbetsmiljölagen omfattar vidare inte barn och elever på förskolor och fritidshem.

Regeringen anser också att det finns starka skäl för att ett krav på beredskapsplan för allvarliga våldssituationer bör regleras i lag. Regeringen anser vidare att det är huvudmannen som bör ansvara för att det finns en beredskapsplan för allvarliga våldssituationer.

Enligt regeringens uppfattning behöver det i skollagen införas en reglering med tydliga krav på beredskap att hantera allvarliga våldssituationer i förskolan, skolan och fritidshemmet. Den nuvarande regleringen i skollagen ställer inte tydliga krav på att dessa verksamheter ska ha sådan beredskap att hantera allvarliga våldssituationer som dagens situation kräver.

Regeringen konstaterar att förslaget innebär att huvudmannen ska se till att det bedrivs ett löpande arbete med att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer och anser att det då också är lämpligt att benämna planen beredskapsplan för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer.

Beredskapsplanen och beredskapen ska även inkludera hot om allvarliga våldssituationer

Regeringen föreslår att både beredskapsplanen och det löpande arbetet för att säkerställa en beredskap ska ta sikte på såväl allvarliga våldssituationer som hot om allvarliga våldssituationer.

Stödmaterial ska tas fram

För att huvudmännen ska få stöd i arbetet med att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer avser regeringen att ge Skolverket i uppdrag att ta fram stödmaterial. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brå och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) bör involveras i arbetet. Det bör i sammanhanget nämnas att det redan finns visst stödmaterial inom området.

Beredskapsplanen och beredskapsarbetet ska skyddas av sekretess

Regeringens förslag

Sekretess ska gälla för uppgift som rör en sådan beredskapsplan som avses i avsnitt 7.1 i propositionen eller sådant löpande arbete som avses i samma avsnitt, om det kan antas att det allmännas möjligheter att förebygga och hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer motverkas om uppgiften röjs.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Det behövs en ny sekretessbestämmelse

Möjligheten att hantera en allvarlig våldssituation och undvika att personal, barn och elever i förskolan, skolan eller fritidshemmet kommer till skada i en allvarlig våldssituation kan motverkas om uppgifter i en beredskapsplan röjs. Det finns således ett befogat intresse av att skydda uppgifterna i en sådan plan. Det finns samtidigt ett intresse av insyn i skolhuvudmäns arbete med att vara förberedda för sådana situationer. Med hänsyn till de stora skador och förluster som kan bli resultatet av om uppgifter i en beredskapsplan används av en potentiell gärningsperson för att exempelvis planera och utföra en skolattack anser dock regeringen att detta intresse i första hand bör bevakas av tillsynsmyndigheterna. Vid en avvägning mellan intresset av sekretess och intresset av insyn anser således regeringen att det förstnämnda intresset väger tyngre.

En ny bestämmelse om sekretess för uppgifter om en sådan beredskapsplan som avses i avsnitt 7.1 i propositionen bör utformas med bestämmelsen om sekretess till skydd för uppgifter i en risk- och sårbarhetsanalys enligt 18 kap. 13 § offentlighets- och sekretesslagen som förebild. Den sistnämnda bestämmelsen gäller för uppgift som hänför sig till en myndighetsverksamhet som består i risk- och sårbarhetsanalyser avseende framtida krissituationer,

planering och förberedelser inför sådana situationer eller hantering av sådana situationer, om det kan antas att det allmännas möjligheter att förebygga och hantera fredstida kriser motverkas om uppgiften röjs. Den bestämmelsen är försedd med ett s.k. rakt skaderekvisit, dvs. presumtionen är att uppgifterna är offentliga och det är bara om viss angiven skada kan antas uppkomma vid ett röjande av uppgifterna som sekretess gäller. Regeringen bedömer att ett sådant skaderekvisit är en lämplig avvägning mellan insyns- respektive sekretess-intresset även när det gäller uppgifter om eller i beredskapsplaner.

Huvudmannen ska se till att obehöriga inte ges tillträde till förskole- och skolenheter

Regeringens förslag

På varje förskole- och skolenhet ska det vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid då verksamheten pågår. Det är huvudmannen som ska se till att sådana åtgärder vidtas.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Obehöriga personers tillträde till förskolor, skolor och fritidshem ska begränsas

Regeringen bedömer att det mot bakgrund av de senare årens omvärldshändelser med bl.a. våld och skjutningar är nödvändigt med tillträdesbegränsningar för att upprätthålla en trygg och säker verksamhet för barn, elever och personal.

Vad krävs för att begränsa tillträdet för obehöriga?

Regeringen anser inte att det i nuläget är möjligt att införa ett krav på att alla skolors dörrar både utomhus och inomhus ska kunna låsas och att ett passersystem ska finnas på alla skolor. För ett antal förskolor, skolor och fritidshem skulle sådana åtgärder vara svåra att genomföra på kort sikt. I undantagsfall kan det i nuläget vara tillräckligt att enheten är tydligt markerad och att de villkor som gäller för att vistas där kommuniceras utåt på ett tydligt sätt. Samhällsutvecklingen med skjutningar i närheten av förskolor och skolor samt de senaste årens våldsdåd i skolor visar dock tydligt att fler åtgärder behöver vidtas. Därför vill regeringen understryka vikten av att huvudmän överväger åtgärder som innebär någon form av passerkontroll eller annan form av skalskydd. Regeringen kan komma att återkomma i frågan.

Skolan ska få besluta om undersökning av väskor och andra föremål

Regeringens förslag

Om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller upprätthålla säkerheten i förskoleklassen, grundskolan,

anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning, ska väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten få undersökas. En sådan undersökning ska få genomföras endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

En sådan undersökning som avser ett obestämt antal elever ska endast få utföras efter beslut av rektorn. Rektorn ska inte få uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften.

En rektor ska också under ovan angivna förutsättningar få besluta och utföra undersökningar av enskilda elevers väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten. En rektor ska även få uppdra åt särskilt utsedda personer att besluta och utföra sådana undersökningar.

För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller vad som anges om rektorn i stället huvudmannen.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Att förebygga oordning, kränkningar och brott samt upprätthålla säkerheten är godtagbara ändamål för att begränsa grundlagsskyddet mot kroppsvisitation

Regeringen bedömer sammantaget att en befogenhet att i skolan, fritidshemmet eller i komvux vid behov genomföra undersökningar av elevers väskor och andra liknande föremål i syfte att förebygga och begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar, brott och säkerhetsrisker är sådana angelägna och godtagbara ändamål i ett demokratiskt samhälle som kan motivera en begränsning av regeringsformens (RF) skydd mot kroppsvisitation. Lagrådet anför att när det gäller motverkande av orosstörningar och kränkande behandling är skälen för en sådan inskränkning inte lika starka som när det gäller syftena att förebygga brott och upprätthålla säkerheten. Med hänsyn till att i vart fall allvarliga ordningsstörningar många gånger kan sägas utgöra ett hot mot säkerheten och med beaktande av det grundläggande krav på proportionalitet som alltid gäller för åtgärder av detta slag motsätter sig Lagrådet ändå inte de angivna ändamålen.

En befogenhet att inom skolväsendet undersöka väskor och liknande måste utformas så att den blir proportionerlig

Regeringen föreslår att det av den nya bestämmelsen ska framgå att om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller komvux får väskor och andra föremål

undersökas, men att en sådan undersökning endast får utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

När och var och av vem ska en undersökning av väskor eller liknande få utföras?

Regeringen anser dels att en undersökning bör kunna utföras av rektorn själv, dels att det, när undersökningen utförs av andra, alltid bör vara fråga om personer som är utsedda av rektorn. Det behöver dock inte alltid vara fråga om skolpersonal. Vid särskilda tillfällen skulle det i stället kunna vara fråga om t.ex. väktare. Regeringen anser vidare att rektorn i förväg ska kunna utse en eller flera personer som för varje skolenhet har befogenhet att besluta om och utföra en undersökning av väskor när situationer plötsligt uppkommer i den löpande verksamheten där det bedöms vara befogat och proportionerligt att göra en undersökning. Det är viktigt att uppgiften att undersöka elevers väskor genomförs av personer som rektorn har bedömt vara lämpliga för uppgiften.

Regeringen anser således att rektorn ska ha befogenhet att besluta att särskilt utsedda personer ska genomföra undersökningarna. Regeringen vill dock betona att sådana utsedda personer bör avstå från en undersökning när de bedömer att en sådan kan leda till en konfrontation som kan vara farlig. I sådana fall bör i stället polisen kontaktas.

För att en undersökning ska vara befogad krävs att det finns konkreta omständigheter som motiverar en undersökning. Ett exempel är att det tidigare har förekommit ordningsstörningar i samband med skolstart eller skolavslutning och att det finns anledning att tro att ett sådant beteende kommer att återupprepas. I så fall kan det finnas anledning att avisera att väskor och liknande kommer att undersökas. En sådan avisering bör kunna avse en kortare tid, t.ex. en vecka. Ett annat exempel är att personal har fått information om att det finns narkotika gömd i en ryggsäck i ett elevskåp. Skolpersonal kan också observera hur elever lägger in olämpliga föremål i väskor eller höra elever prata om att de har sådana föremål. Exempel på när en undersökning inte är befogad är när den utgör bestraffning eller när den utförs på ett diskriminerande sätt, t.ex. att endast elever av visst kön, etnicitet, religion eller liknande får sina väskor undersökta.

Regeringen anser att väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten ska få undersökas. Begreppet skolenhet omfattar i skollagen även t.ex. skolgårdar.

Undersökning av väskor måste genomföras på ett sätt som inte utgör diskriminering eller upplevs som kränkande för eleverna

En begränsning av skyddet mot kroppsvisitation får enligt 2 kap. 21 § RF inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Diskrimineringsförbud finns också i ett antal internationella regleringar som Sverige är bundet av. Exempelvis stadgar artikel 14 i Europakonventionen att åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i konventionen ska säkerställas utan någon åtskillnad på grund av kön, ras,

hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt. Förbud mot diskriminering finns även i artikel 21 i EU:s rättighetsstadga och artikel 2 i barnkonventionen. Den reglering om undersökning av väskor som regeringen föreslår omfattar alla barn och elever i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Den begränsning som införandet av väskkontroller innebär görs således inte på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning och bedöms därmed vara förenlig med såväl regeringsformen som Sveriges internationella åtaganden. Det är därutöver viktigt att bestämmelsen tillämpas på ett icke diskriminerande sätt i praktiken. Undersökning av väskor och andra föremål måste således genomföras på ett sätt som inte utgör diskriminering eller upplevs som kränkande för eleverna.

Undersökningar av väskor bedöms vara en nödvändig och proportionerlig åtgärd för att uppnå en trygg och säker skola

En begränsning av skyddet mot kroppsvisitation får enligt 2 kap. 21 § RF aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. Här måste en helhetsbedömning göras.

Kroppsvisitation i form av undersökningar av väskor och andra föremål som eleven har med sig till skolan eller fritidshemmet är en integritetskränkande och ingripande åtgärd. Förslaget om kroppsvisitation i form av undersökningar av väskor omfattar förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Åldersspannet för dem som kan komma i fråga för undersökningen sträcker sig från yngre barn till vuxna. Skolväskor används många gånger inte enbart för skolmaterial, utan även för förvaring av föremål av privat natur, som t.ex. mediciner. Syftet med förslaget är att motverka ordningsstörningar och kränkande beteenden samt förebygga brott och upprätthålla säkerheten. Stävjandet av dessa problem, som ökat över tid, är av mycket stor vikt för en trygg och fungerande skola. Vidare syftar den åtgärd som här föreslås till att skydda merparten av dem som kommer att utsättas för kontrollen, dvs. övriga elever på den skola eller det fritidshem där kontrollerna genomförs och som inte har med sig oönskade föremål i väskor. De flesta elever kommer inte att medföra sådana föremål och de har också ett intresse av att det inte finns föremål i skolan som exempelvis kan störa ordningen, eller användas vid kränkningar eller brott. Kontrollen kommer också leda till en tryggare och säkrare miljö för personal och andra som befinner sig i verksamheten.

Regeringen anser att kroppsvisitation i form av undersökning av väskor är en effektiv och verkningsfull åtgärd för att kunna hindra elever från att ta med sig eller förvara olämpliga föremål i skolan eller fritidshemmet. Det finns inte några andra mindre ingripande åtgärder som kan ge samma resultat som kroppsvisitation i form av undersökning av väskor. Att exempelvis införa

kamerabevakning hindrar inte den som vill ta med sig oönskade föremål i väskor. För att stoppa sådana föremål och på ett konkret sätt hindra att de kommer till användning inom skolområdet är undersökning av väskor den enda åtgärden som är verkkningsfull.

Som framgår ovan har regleringen utformats så att det av bestämmelsen framgår att en proportionalitetsbedömning alltid måste göras. Beslut om undersökning av väskor får endast fattas om det är befogat för att förebygga oordning, kränkningar och brott samt för att upprätthålla säkerheten och en sådan undersökning får endast utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Som beskrivs närmare i avsnitt 9.3 i propositionen föreslår också regeringen att utförande av undersökningar av väskor och andra föremål ska dokumenteras (se nedan). På så sätt kommer det vara möjligt att i efterhand kontrollera att undersökningen är utförd av en person som har en sådan befogenhet, att förutsättningarna för undersökningen varit uppfyllda och att undersökningen varit proportionerlig.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att en befogenhet att undersöka väskor och andra föremål, med ovan angivna begränsningar, är en proportionerlig åtgärd för att säkerställa en säker skol- eller fritidshemsmiljö. Detta innebär enligt regeringens bedömning att den föreslagna begränsningen är förenlig med kravet i 2 kap. 21 § RF att en begränsning enligt 2 kap 20 § RF aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. Begränsningen sträcker sig inte heller så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar.

Den föreslagna regleringen om undersökning av väskor är förenlig med regeringsformen

Sammantaget föreslår regeringen att de nya bestämmelserna om befogenhet att undersöka väskor eller liknande ska placeras i det nya kapitlet. Regeringen gör sammantaget även bedömningen att de nya bestämmelserna innebär en sådan inskränkning av skyddet mot kroppsvisitation som är förenlig med regleringen i regeringsformen.

En reglering som möjliggör undersökning av väskor är förenlig med Europakonventionen

Sammanfattningsvis anser regeringen att den föreslagna lagregleringen om undersökning av väskor och liknande är proportionerlig i förhållande till ändamålet med regleringen och därmed förenlig med artikel 8 i Europakonventionen.

En reglering som möjliggör undersökning av väskor är också förenlig med barnkonventionen

Regeringen bedömer att den föreslagna lagregleringen, som medger kroppsvisitation i form av undersökning av väskor och liknande i syfte att förebygga och begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar, brott och säkerhetsrisker i skolmiljön under förutsättning att undersökningen är

proportionerlig i förhållande till sitt syfte och övriga omständigheter, är förenlig med barnkonventionen.

Det bör tas fram ett stödmaterial

Regeringen avser att ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för tillämpning av de föreslagna bestämmelserna. Polismyndigheten och SPSM bör involveras i arbetet.

Vissa föremål som påträffas vid undersökning ska kunna omhändertas och viss dokumentation ska ske

Regeringens förslag

Vid en undersökning av väskor eller liknande ska föremål som påträffas omhändertas av rektorn om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Sådana föremål får också omhändertas av en person som rektorn har utsett att utföra undersökningen. Ett omhändertaget föremål ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen har tagit med sig föremål som har kunnat befaras komma till användning för ordningsstörningar, kränkningar, brott eller för att hota säkerheten eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än t.o.m. den fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet. Om föremålet kan antas bli förverkat enligt viss straffrättslig reglering ska rektorn eller den som rektorn bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten.

Ett utförande av en undersökning av väskor eller liknande och ett omhändertagande av föremål ska dokumenteras. Om ett omhändertagande sker under lektionstid behöver omhändertagandet dock inte dokumenteras om föremålet lämnas tillbaka vid lektionens slut.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Vissa föremål som påträffas vid undersökning ska kunna omhändertas

Enligt nuvarande reglering kan olämpliga och olagliga föremål i de flesta skolformer och i fritidshemmet omhändertas av skolpersonal. Regeringen anser att det är viktigt att även sådana föremål som påträffas vid undersökning av väskor kan omhändertas. Det vore orimligt om ett föremål som hittas på ett bord eller i ett elevskåp får omhändertas men inte ett likadant föremål som hittas i en väska. Risken för ordningsstörning eller hotet mot säkerheten är lika stor oavsett var föremålet hittats. Omhändertagande bör kunna ske av rektorn eller den person som rektorn har utsett för att utföra undersökningen. För att efter synpunkter från Lagrådet tydliggöra kopplingen till det säkerhetsfrämjande och brottsförebyggande syftet, och säkerställa att bestämmelsen

inte får ett vidare tillämpningsområde än vad som är avsett och rimligt, bör bestämmelsen begränsas till att omfatta föremål som kan befaras komma till användning för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att hota säkerheten. Det kan beroende på omständigheterna kring påträffandet vara fråga om olika typer av föremål som kan omhändertas med stöd av bestämmelsen. Om rektorn har beslutat att det ska ske en undersökning av väskor och andra föremål under en period när det förekommer s.k. nollning, kan det exempelvis vara befogat att omhänderta ägg, vattenballonger och alkohol för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar och brott. Det kan också vara befogat att omhänderta knivar, vapen, sprejburkar med färg och narkotika för att begränsa risken för brott, och pyrotekniska attiraljer och kemikalier för att upprätthålla säkerheten i skolan.

Ett omhändertagande ska dokumenteras

För att det inte ska råda något tvivel om till vem ett föremål ska lämnas tillbaka och för att hanteringen ska kunna granskas i efterhand bör omhändertagandet dokumenteras. Det bör dock gälla ett undantag. Om omhändertagandet sker under lektionstid och föremålet lämnas tillbaka vid lektionens slut bör omhändertagandet inte behöva dokumenteras.

Även utförande av en undersökning av väskor eller liknande ska dokumenteras

Regeringen föreslår att även själva utförandet av undersökningen ska dokumenteras. Det bör ingå i dokumentationen vem eller vilka som har utfört undersökningen. På så sätt kan det kontrolleras att det är rektorn eller en eller flera av rektorn utsedda personer som gjort undersökningen. Det bör vidare dokumenteras när och varför undersökningen görs och omständigheterna kring händelsen. På så sätt kan det kontrolleras om grunden för undersökningen är uppfylld, dvs. om det sker för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Det bör även anges vems väska eller föremål som har undersökts. Om undersökningen avser ett obestämt antal elevers väskor eller liknande bör man dock bara behöva ange vems väska eller föremål som har undersökts om ett föremål i väskan omhändertas.

Det är samtidigt viktigt att hålla nere den administrativa bördan för skolpersonalen. Det bör därför inte finnas några formkrav på hur dokumentationen ska göras och det bör räcka med kortare anteckningar. Det bör inte heller finnas något som hindrar att dokumentationen av utförandet av undersökningen och dokumentationen av omhändertagandet görs samlat.

Uppgifter som dokumenteras kan i vissa fall omfattas av sekretess.

Rektorn ska anmäla misstänkta brott till Polismyndigheten

Regeringens förslag

Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta ska gälla om brottet har begåtts i samband med verksamheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, same-skolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet ska skyldigheten att anmäla gälla för den personal som huvudmannen utser.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

Huvudregeln bör vara att misstänkta brott ska polisanmälas

Avsaknaden av en lagreglerad skyldighet att anmäla brott medför att varje beslutsfattare måste göra en egen bedömning i det enskilda fallet om ett misstänkt brott ska anmälas eller inte och dessutom står det inte klart vilka utgångspunkter som ska gälla för en sådan bedömning. Enligt regeringen är det ett angeläget intresse att alla brott som huvudregel anmäls. Det framstår som problematiskt om personal vid olika skolor och fritidshem förhåller sig på väsentligt olika sätt när det gäller frågan om misstänkta brott ska anmälas eller inte.

Regeringen anser att det bör finnas en författningsreglerad anmälnings-skyldighet för att det inte ska råda någon tvekan om när misstänkta brott ska anmälas.

Ett av syftena med den föreslagna anmälningsskyldigheten är att i förhållande till eleverna markera att brott inte ska förekomma i skolan eller fritidshemmet och ett annat syfte är, som redogörs för nedan, att polisanmälningar kan ligga till grund för polisens brottsförebyggande arbete. Härvid ska beaktas att brottslighet numera utförs av allt yngre personer och att det gäller att fånga upp dem tidigt för att ha så stora möjligheter att vända utvecklingen som möjligt. Detta gör att även misstänkta brott som kan ha begåtts av elever under 15 år bör polisanmälas, enligt regeringen.

Det är viktigt att arbeta för att upprätthålla en förtroendefull relation

Regeringen anser att tydlighet och förutsebarhet när det gäller anmälan av brott är ägnat att stärka förutsättningarna för goda förtroendefulla relationer. Enligt regeringen kan en anmälningsskyldighet skapa sådan tydlighet och förutsebarhet. Att en sådan skyldighet finns bör framgå vid framtagandet av skolans ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen) och i arbetet med att fortlöpande se till att de följs.

En anmälan till polisen ersätter inte andra åtgärder

En anmälan till polisen ersätter inte andra åtgärder som skolan eller fritidshemmet har en skyldighet att vidta, t.ex. att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling enligt skollagen eller händelser som kan utgöra trakasserier och sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567). En skyldighet att göra en polisanmälan vid misstanke om brott fråntar inte heller skolan eller fritidshemmet skyldigheten att anmäla oro till socialnämnden om lärare eller någon annan i personalen misstänker att en elev far illa eller riskerar att fara illa.

Regeringen vill understryka att en anmälningsskyldighet vid misstanke om brott inte på något sätt ersätter dessa andra skyldigheter som huvudmän, rektorer och övrig personal i skolan och fritidshemmet har.

*Skolan bör förmedla vikten av att följa lagar och andra föreskrifter i samhället***Regeringens bedömning**

I samtliga läroplaner bör det göras ett tillägg som förtydligar att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas.

*Ytterligare rättsligt stöd för behandling av personuppgifter behövs inte***Regeringens bedömning**

EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och skollagens bestämmelser om behandling av personuppgifter utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos offentliga och enskilda huvudmän med anledning av förslagen i denna proposition. Det behöver således inte införas någon ytterligare dataskyddsreglering för denna behandling.

*Ikraftträdande***Regeringens förslag**

De förslag som lämnas i avsnitten 6–10 i propositionen ska genomföras genom lagar om ändring i skollagen och offentlighets- och sekretesslagen som ska träda i kraft den 1 juli 2025.

De följdändringar som föreslås göras i det förslag till lag om ändring i skollagen som lämnats av regeringen i propositionen En tioårig grundskola träder i kraft samtidigt som övriga bestämmelser i den lagen, dvs. den 1 juli 2026.

Lagen om ändring i skollagen, som innebär att förslagen i denna proposition anpassas till reformen om en tioårig grundskola, ska träda i kraft samtidigt som den nämnda reformen, dvs. den 1 juli 2026.

Skälen för regeringens förslag

I propositionen anger regeringen bl.a. följande.

För att förbättra säkerheten inom skolväsendet bör den nya regleringen träda i kraft så snart som möjligt

De ändringar som föreslås i denna proposition syftar till att öka säkerheten på landets förskolor, skolor och fritidshem. Med skolor avses förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning (komvux). Samhällsutvecklingen har de senaste åren varit oroväckande i flera avseenden (skr. 2023/24:68). Ett antal fall av grövre våld, flera med dödlig utgång, har inträffat i flera skolor. Det är en oacceptabel utveckling som måste stoppas med det snaraste. Regeringens avsikt är därför att dessa ändringar ska genomföras så snart som möjligt så att de kan börja gälla innan nästa läsårsstart. Utifrån dessa aspekter framstår den 1 juli 2025 som ett lämpligt datum för ikraftträdande.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3422 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 och yrkande 3 i denna del föreslår motionärerna att riksdagen avslår den del av lagförslaget som handlar om undersökning av väskor och andra föremål. Motionärerna instämmer i att det kan förekomma situationer där det är befogat att undersöka väskor m.m., t.ex. efter uppgifter om att en elev har med sig något farligt eller olagligt till skolan. Att skolpersonal på det sätt som regeringen nu föreslår ska utföra uppgifter som ligger så långt ifrån skolans huvudsakliga uppdrag är enligt motionärerna både orimligt och kontraproduktivt och kommer dessutom att leda till ännu mer administration. Motionärerna ser även en stor risk för diskriminering. I stället för att lägga dessa uppgifter på skolan bör regeringen satsa mer resurser på både skola och socialtjänst så att verksamheterna får bättre möjligheter att arbeta brottsförebyggande genom att använda de verktyg som redan finns.

I yrkande 2 och yrkande 3 i denna del föreslår motionärerna att riksdagen avslår den del av lagförslaget som handlar om anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott. Det är enligt motionärerna viktigt att skolan anmäler konkreta brott som begåtts till polisen, men de anser inte att det är proportionerligt att ställa krav på att alla handlingar som skulle kunna utgöra ett brott, såsom en knuff på skolgården, ska polisanmälas. Motionärerna har förtroende för att skolans personal själv kan avgöra vad som ska anmälas och inte. Motionärerna anser i stället att det är bra och önskvärt att den lokala polisen har ett samarbete med skolorna i området för att t.ex. hämta in upplysningar på en mer generell nivå och bygga förtroende hos barn och ungdomar genom t.ex. skolbesök.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag till ändringar i skollagen och offentlighets- och sekretesslagen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att skolväsendets beredskap inför allvarliga våldssituationer har varit otillräcklig och att det finns behov av ett stärkt och utvecklat säkerhetsarbete i skolan. Ändringarna innebär bl.a. att bestämmelser om skolans säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte ska föras in i ett nytt kapitel i skollagen.

Skolan och förskolan kan på flera sätt bidra i arbetet med att förebygga brott. Fullgjord skolgång kan vara en stark skyddsfaktor mot kriminalitet och ett flertal andra problem senare i livet, såsom svag förankring på arbetsmarknaden och ekonomisk utsatthet. Skolan kan göra stor skillnad inte minst för barn och unga som far illa då skolrelaterade problem och social utsatthet ofta hänger samman och kan förstärka varandra (skr. 2023/24:68 Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet).

Bland lagförslagen i propositionen återfinns förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i skollagen (2010:800) och förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800). Dessa förslag berörs även av ändringsförslag i proposition 2024/25:143 En tioårig grundskola, som bereds av utskottet i betänkande 2024/25:UbU17 och som riksdagen ska besluta om under våren 2025. För att uppnå en lagteknisk samordning av lagförslagen har dessa förslag förts över till betänkande 2024/25:UbU17. Det bör dock understrykas att utskottet har gjort den sakliga behandlingen av dessa förslag i detta betänkande och tillstyrker dem.

Det anförda innebär att riksdagen, av de skäl som utskottet och regeringen anför ovan, godtar regeringens förslag till ändringar i skollagen i de delar som anges ovan samt antar lagförslagen i övrigt.

Därmed avstyrks motion 2024/25:3422 (V) yrkandena 1–3.

Utskottet övergår nu till att behandla de motionsyrkanden som innehåller begäran om tillkännagivanden med anledning av propositionen.

Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rektorns skyldighet att anmäla brott m.m.

Jämför reservation 2 (S), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

Av propositionen framgår bl.a. följande.

Anmälningsskyldigheten bör inte förses med någon åldersgräns

En polisanmälan syftar inte enbart till att polisen ska inleda utredningar utan kan också vara till nytta i polisens brottsförebyggande arbete. Genom sådana anmälningar kan polisen följa brottsutvecklingen och planera var polisen ska lägga sina resurser och om polisen bör punktmarkera vissa individer i brottsförebyggande syfte. En polisanmälan är vidare en kraftig markering av att ett visst beteende inte är acceptabelt. En anmälan kan eller ska dock i vissa fall även kombineras med andra åtgärder och det är viktigt att markera att en polisanmälan görs för elevens eget bästa i syfte att hjälpa eleven att bryta ett normbrytande beteende. Det är också viktigt att personal i skolor och fritidshem uppmärksammar om beteendet bottnar i att eleven har behov av stöd och att erforderliga stödinsatser sätts in när så är befogat.

Sammantaget bör enligt regeringen inte skyldigheten att göra en polisanmälan begränsas till elever som uppnått straffmyndighetsålder eller tolv års ålder och att det för yngre elever som misstänks för brott i stället enbart ska ske en orosanmälan till socialtjänsten. I vissa fall kan dock en elevs unga ålder tas i beaktande vid bedömningen av om en anmälan ska göras (s. 107 f).

En anmälan ska inte göras om övervägande skäl talar emot det

Frågan om att polisanmäla ett misstänkt brott aktualiserar olika intressen och avvägningar. Regeringen anser att en anmälan inte bör göras om övervägande skäl talar emot det.

Ett undantag från anmälningsskyldigheten bör bara kunna ske efter en helhetsbedömning. I bedömningen av om det finns övervägande skäl som talar emot en anmälan ska hänsyn bl.a. tas till hur allvarligt brottet är. Om det är fråga om bagatellartad brottslighet vid enstaka tillfällen kan det tala emot att brottet ska anmälas. Bedömningen av vad som är bagatellartad brottslighet förutsätter att hänsyn tas till fler faktorer än enbart brottets straffvärde. Att det är fråga om upprepad brottslighet kan tala för att anmälan ska göras. När det gäller frågan om vad som kan anses vara bagatellartad brottslighet i de obligatoriska skolformerna ska beaktas att eleverna har skolplikt och alltså har en skyldighet att vara i skolan. De har rätt att känna sig trygga där och skolan ska se till att eleverna inte bara känner sig trygga utan också har studiero. Detta innebär exempelvis att skadegörelse i normalfallet inte kan anses vara en bagatellartad brottslighet i skolmiljön.

I bedömningen av om det finns övervägande skäl emot att göra en anmälan måste också hänsyn tas till elevernas ålder och mognad. Många gånger kan yngre elever begå misstag på grund av omognad eller bristande förståelse. Genom att skolans personal ger stöd och vägledning i stället för att en polisanmälan görs av bagatellartad brottslighet kan eleverna få hjälp att utveckla en bättre moralisk kompass.

Hänsyn kan även behöva tas till andra individuella faktorer. En bedömning utifrån en elevs ålder kan t.ex. bli missvisande när det handlar om elever som

har en intellektuell funktionsnedsättning eftersom funktionsnivån då kan vara av större betydelse än elevens kronologiska ålder.

Regeringen vill framhålla att huvudregeln är att polisanmälan ska göras om det inte finns övervägande skäl som talar emot.

När det gäller elever som är straffmyndiga anser regeringen att det ska finnas ett mycket begränsat utrymme för undantag från anmälnings-skyldigheten. Intresset av att skolans hållning mot brott ska vara konsekvent väger mycket tungt. Det kan dock finnas fall, även om de är ytterst få, där eleven är straffmyndig men där undantag från skyldigheten att anmäla ändå kan behöva göras (s.109 f).

När och av vem ska en undersökning av väskor eller liknande få utföras?

Regeringen anser att det inte framstår som en rimlig ordning att Polismyndigheten skulle tillkallas vid varje antagande om att oönskade föremål förvaras i elevernas väskor. Sådana föremål behöver inte vara sådana att de typiskt sett används vid brott eller att det i sig är brottsligt att inneha dem. Det kan också vara fråga om föremål som används på sätt som är störande för ordningen, exempelvis ljudliga leksaker, ägg eller vattenballonger.

Det framstår inte heller enligt regeringen som en lämplig lösning att det ska krävas att undersökningarna genomförs av särskilt utsedd säkerhetspersonal, även om rektorn ska ha möjlighet att välja det alternativet. Regeringen anser således att rektorn ska ha befogenhet att besluta att särskilt utsedda personer ska genomföra undersökningarna. Regeringen vill dock betona att sådana utsedda personer bör avstå från en undersökning när de bedömer att en sådan kan leda till en konfrontation som kan vara farlig. I sådana fall bör i stället polisen kontaktas. Regeringen anser att skolan även framgent i första hand bör arbeta relationellt och i samförstånd med elever för att få möjlighet att undersöka väskor.

Sammantaget anser regeringen att en undersökning som avser ett obestämt antal elever endast ska få utföras efter beslut av rektorn och att rektorn inte ska få uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften. En rektor bör också få besluta och utföra undersökningar av enskilda elevers väskor och liknande när det är befogat och proportionerligt. En rektor bör även få uppdra åt särskilt utsedda personer att besluta och utföra sådana undersökningar. För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet bör vad som har anförts ovan om rektorn i stället gälla huvudmannen (s. 77).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 anför motionärerna att det är bra att regeringen föreslår en utvidgning av skyldigheten att polisanmäla misstänkta brott som begås i skolan. I fråga om

vad som ska betraktas som övervägande skäl emot att göra polisanmälan anser motionärerna dock att utredningen (SOU 2024:17) har gjort en rimligare avvägning än regeringen. Regeringen bör därför snabbt återkomma till riksdagen med ett förslag i linje med det som utredningen föreslagit. Större hänsyn bör enligt motionärerna tas till brottets allvar och barnets ålder.

Vidare delar motionärerna i fråga om straffmyndiga barn och unga regeringens bedömningar. När det gäller barn så unga som sex år och uppåt anser motionärerna dock att regeringen brister i sina resonemang. Regeringens val att gå längre än utredningens förslag när det gäller barn mellan sex år och straffmyndighetsåldern riskerar enligt motionärerna att skapa fler problem än det löser. Det riskerar bl.a. att ersätta mer verkningsfulla åtgärder.

I kommittémotion 2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 1 anför motionärerna när det gäller regeringens förslag om undersökning av väskor att detta är en grannliga uppgift som kräver sådan kompetens och sådana befogenheter som polisen har men som inte ska kunna avkrävas av skolans personal. Skolan behöver hjälp och stöd av polis för att agera i situationer när brott kan misstänkas, exempelvis när elever har farliga eller olämpliga föremål med sig. Motionärerna anser därför att detta fortsatt ska vara ett polisärt uppdrag och inte ett ansvar som bör åläggas skolans personal.

I yrkande 2 ställer sig motionärerna tveksamma till vissa delar av förslaget om att rektorn ska anmäla misstänkta brott till Polismyndigheten. Motionärerna är i stort positiva till förslaget men anser att detta bör gälla först efter att eleven har börjat i högstadiet. Motionärerna betonar att det redan idag är fullt möjligt för skolan att polisanmäla brott men att det krävs en viss flexibilitet och anpassningsförmåga när det kommer till de allra yngsta eleverna.

I kommittémotion 2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 1 anför motionärerna att den personliga integriteten väger tungt och att i de fall där det finns skäl att genomsöka väskor och andra föremål som elever har med sig till skolan eller till en skolaktivitet bör detta vara en polisiär uppgift. Det är enligt motionärerna värt att reflektera över vilka situationer som kan uppstå när en lärare eller annan medarbetare som eleven dagligen möter i skolan är den som ska genomsöka en elevs väska. Förutom den personliga integriteten hos den person eller de personer som får sin väska genomsökt, och risker att skada det ömsesidiga förtroendet mellan elever och personal, finns det även ett arbetsmiljöperspektiv hos den person som utför genomsökningen.

I yrkande 2 ställer sig motionärerna positiva till att brott på skolor som huvudregel ska polisanmälas. Motionärerna anför att barn under 15 år inte behandlas som straffmyndiga i samhället i övrigt och inte ska behandlas annorlunda inom skolan. Endast i särskilda fall ska polisanmälan kunna göras på elever från 12 års ålder och upp till 15 år. För yngre elever som misstänks för brott ska man, enligt motionärerna, i stället göra en orosanmälan till socialtjänsten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den oro som både regeringen och motionärerna ger uttryck för om att samhällsutvecklingen har lett till att brottsliga gärningar utförs av allt yngre personer. Denna samhällsutveckling kan inte fortsätta. När det gäller frågan om att anmälningsskyldigheten till polisen enligt förslaget inte förses med någon åldersgräns, presenterar regeringen i propositionen utförliga resonemang om varför. Utskottet ställer sig bakom regeringens överväganden i frågan. Utskottet vill precis som regeringen understryka att en anmälan till polisen inte ersätter andra åtgärder som skolan eller fritidshemmet har en skyldighet att vidta, t.ex. att anmäla oro till socialnämnden.

När det gäller frågan om vad som ska betraktas som övervägande skäl emot att göra polisanmälan, delar utskottet också regeringens bedömningar och överväganden.

Därmed avstyrks motionerna 2024/25:3424 (S) yrkande 1, 2024/25:3425 (C) yrkande 2 och 2024/25:3426 (MP) yrkande 2.

Regeringen har också utförliga resonemang i propositionen om varför skolan ska få besluta om att undersöka väskor och andra föremål. Syftet med befogenheten att undersöka väskor och andra föremål för att förebygga och begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar, brott och säkerhetsrisker i skolmiljön är enligt regeringen i förlängningen att tillförsäkra alla elever en trygg och säker skolgång samt all personal en trygg och säker arbetsplats. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften. Regeringen anser således att rektorn ska ha befogenhet att besluta att särskilt utsedda personer ska genomföra undersökningarna. Regeringen vill dock betona att sådana utsedda personer bör avstå från en undersökning när de bedömer att en sådan kan leda till en konfrontation som kan vara farlig. I sådana fall bör i stället polisen kontaktas.

Utskottet anser att regeringens bedömningar och överväganden är väl avvägda. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:3425 (C) yrkande 1 och 2024/25:3426 (MP) yrkande 1.

Vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna.

Jämför reservation 5 (S, V, C, MP).

Propositionen

Av propositionen framgår bl.a. att det införs en ny paragraf som innehåller en skyldighet för huvudmannen att se till att det på varje förskole- och skolenhet

vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid när verksamheten pågår.

Med obehöriga personer avses enligt regeringen personer som skolan eller förskolan som verksamhet inte har en skyldighet att ta emot och inte heller har ett intresse av att ta emot. En person som har bjudits in till skolan för att t.ex. hålla ett föredrag eller för att representera ett politiskt parti i en paneldebatt i samband med undervisningen i samhällskunskap ska i den situationen inte anses som obehörig. På motsvarande sätt ska inte personer som tillhör en organisation som har ett samarbete med skolan om läxhjälp anses som obehöriga när de besöker skolan för att delta i anordnandet eller utförandet av läxhjälp (s. 158).

Ett stödmaterial bör tas fram för att underlätta för huvudmän och skolor

Regeringen avser att ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om hur huvudmän, förskolor, skolor och fritidshem kan arbeta för att begränsa obehöriga personers tillträde till en förskole- eller skolenhet. Materialet kan bl.a. ge huvudmännen stöd i upprättandet av rutiner och riktlinjer för besök. Stödmaterialiet kan även handla om hur den fysiska miljön kan anpassas för att begränsa tillträdet samt tydliggöra och markera enheten och hur förskolor, skolor och fritidshem kan agera om obehöriga personer behöver avvisas (s. 63).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 3 betonar motionärerna, när det kommer till att huvudmannen ska se till att obehöriga inte ges tillträde till skolenheten, vikten av att aktörer inom civilsamhället som bidrar till skolans verksamhet inte stängs ute från skolorna, t.ex. ungdomsförbund. Därför är det, enligt motionärerna, viktigt att det finns förutsättningar för lokala variationer i hur lagen tillämpas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det mot bakgrund av de senare årens omvärldshändelser med bl.a. våld och skjutningar är nödvändigt med tillträdesbegränsningar för att upprätthålla en trygg och säker verksamhet för barn, elever och personal. En ny paragraf införs som innehåller en skyldighet för huvudmannen att se till att det på varje förskole- och skolenhet vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid när verksamheten pågår.

Regeringen anger i propositionen att med obehöriga personer avses personer som skolan eller förskolan som verksamhet inte har en skyldighet att ta emot och inte heller har ett intresse av att ta emot. En person som har bjudits in till skolan för att t.ex. hålla ett föredrag eller för att representera ett politiskt

parti i en paneldebatt i samband med undervisningen i samhällskunskap ska i den situationen inte anses som obehörig.

Vidare avser regeringen att ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om hur huvudmän, förskolor, skolor och fritidshem kan arbeta för att begränsa obehöriga personers tillträde till en förskole- eller skolenhet.

Därmed avstyrker utskottet motion 2024/25:3425 (C) yrkande 3.

Skolsäkerhetsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolsäkerhetsarbetet.
Jämför reservation 6 (S) och 7 (MP).

Propositionen

Av propositionen framgår bl.a. följande.

Det behövs specifika bestämmelser om säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte i skollagen

Lagrådet konstaterar att det finns klara beröringspunkter mellan befintliga 5 kap. och 6 kap. skollagen och det föreslagna kapitlet om säkerhetsarbete men godtar regeringens förslag i denna del. Lagrådet anser emellertid att det finns skäl för en samlad översyn av de regler som gäller ingripanden vid ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Regeringen avser att överväga en sådan översyn (s. 35).

Ikraftträdande

Säkerhetsläget och hotbilden har över kort tid förändrats i negativ riktning och även påverkat förskolan, skolan och fritidshemmet. Det behövs en beredskap för att det värsta kan inträffa och regeringen bedömer att det behövs lagstiftning och stöd för detta. Därför är det mycket angeläget att den nya regleringen träder i kraft så snart som möjligt (s. 140 f).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 2 innebär regeringens förslag att skolans personal får ökade befogenheter och ett tydligare ansvar för att förhindra och förebygga brott. Det är enligt motionärerna viktigt att skolans personal får full uppbackning av polisen och socialtjänsten för att hantera situationer som upplevs hotfulla eller riskerar att leda till våld. Likaså måste huvudmannen vidta åtgärder för att öka tryggheten och säkerheten för dem som agerar mot brott i skolan. En lämplig myndighet bör enligt motionärerna få ett särskilt uppdrag att utvärdera konsekvenser för

lärares och rektorers faktiska och upplevda säkerhet i skolan med anledning av de nya förslagen.

I yrkande 3 anför motionärerna i fråga om regeringens föreslagna ikraftträdandedatum att det inte är realistiskt att tro att alla skolor ska ha fullgoda beredskapsplaner på plats några dagar efter att lagen är beslutad. Det är viktigt att beredskapsplaner kommer på plats så snabbt som möjligt men regeringen borde ha tagit höjd för att ett bra genomförande kan ta tid.

I kommittémotion 2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 3 anför motionärerna att regeringen bör utreda förutsättningarna för skolhuvudmännens förebyggande arbete för skolsäkerhet, exempelvis en certifiering och ett nationellt register över företag som skolhuvudmän kan välja att anlita för verksamheternas förebyggande arbete för skolsäkerhet.

I yrkande 4 anser motionärerna att det behövs en översyn av lagstiftningens struktur på grund av beröringspunkter mellan de befintliga 5 kap. och 6 kap. i skollagen och det föreslagna kapitlet om säkerhetsarbete. Lagrådet menar att det behövs en samlad översyn av de regler som gäller ingripanden vid ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten för att minska risken för otydlighet. Enligt motionärerna måste en sådan översyn göras för att lagstiftningen ska ge tydligt stöd för åtgärder och vara lätt för skolorna att tolka.

Utskottets ställningstagande

I flera motionsyrkanden föreslår motionärerna tillkännagivanden som handlar om att i olika avseenden fortsätta arbetet med eller följa upp den reform som nu föreslås. Regeringen har aviserat att det finns ett behov av ytterligare insatser för att stärka skolsäkerhetsarbetet. Då det redan pågår ett arbete i frågan ser utskottet inget behov av att föregripa vilka åtgärder som kan komma att behövas.

När det gäller frågan om ikraftträdandedatum anger regeringen i propositionen – mot bakgrund av att säkerhetsläget och hotbilden över kort tid har förändrats i negativ riktning och även påverkat förskolan, skolan och fritidshemmet – att det är mycket angeläget att den nya regleringen träder i kraft så snart som möjligt, den 1 juli 2025. Utskottet delar regeringens bedömning.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2024/25:3424 (S) yrkandena 2 och 3 samt 2024/25:3426 (MP) yrkandena 3 och 4.

Reservationer

1. Lagförslaget i fråga om undersökning av väskor och andra föremål och anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott, punkt 1 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 6 a kap. 5–11 §§,

b) godtar inte det som utskottet anför om regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3422 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1–3 och avslår proposition 2024/25:160 punkterna 1 i denna del och 3.1.

Ställningstagande

Jag instämmer i att det finns behov av att se över skolsäkerheten men håller inte med regeringen om alla delar som den föreslår i propositionen.

Jag anser att den del av regeringens förslag i propositionen som handlar om undersökning av väskor och andra föremål bör avslås. Jag instämmer i att det kan förekomma situationer där det är befogat att undersöka väskor m.m., t.ex. efter uppgifter om att en elev har med sig något farligt eller olagligt till skolan. Men eftersom lärare och alla andra som arbetar i skolan inte är experter på att hantera vare sig vapen eller droger bör det inte vara skolans personal som ska genomföra undersökningen, utan vid dessa tillfällen bör polisen tillkallas. Att skolpersonal på det sätt som regeringen nu föreslår ska utföra uppgifter som ligger så långt ifrån skolans huvudsakliga uppdrag är dock enligt mig både orimligt och kontraproduktivt. Det kommer dessutom att leda till ännu mer administration.

Utredningsförslaget handlade om stickprovskontroller av väskor. Redan då fanns en oro för att stereotypa föreställningar om olika grupper kan medföra risk för diskriminering som har samband med framför allt kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och funktionsnedsättning vid stickprovskontroller. Jag ser nu en ännu större risk för diskriminering när regeringen gått vidare med ett lagförslag som går längre än utredningens förslag.

I stället för att lägga dessa uppgifter på skolan bör regeringen satsa mer resurser på både skolan och socialtjänsten så att verksamheterna får bättre

möjligheter att arbeta brottsförebyggande genom att använda de verktyg som redan finns.

Jag anser att riksdagen bör avslå även den del av regeringens förslag i propositionen som handlar om anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott. Det är viktigt att skolan anmäler konkreta brott som begåtts till polisen, men jag anser inte att det är proportionerligt att ställa krav på att alla handlingar som skulle kunna utgöra ett brott, såsom en knuff på skolgården, ska polisanmälas. Vi måste ha förtroende för att skolans personal själv kan avgöra vad som ska anmälas och inte. Jag anser i stället att det är bra och önskvärt att den lokala polisen har ett samarbete med skolorna i området för att t.ex. hämta in upplysningar på en mer generell nivå och bygga förtroende hos barn och ungdomar genom t.ex. skolbesök.

I övrigt ställer jag mig bakom propositionen.

2. Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m., punkt 3 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 och
avslår motionerna

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

I juni 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen en utredning med uppdrag att föreslå åtgärder för att förbättra säkerheten i skolväsendet. Utredningen tillsattes efter flera fall av våldsamma skolattacker under 2021 och 2022, däribland den dödliga skolattacken på Malmö latinskola där två lärare miste livet. Sammantaget har vi sett en utveckling i Sverige med allt grövre våld i allt lägre åldrar. Säkerheten på skolorna måste förbättras och nyrekryteringen till gången brytas. Dödligt våld i skolmiljö är dessvärre en företeelse som vi nu behöver förbereda oss för och försöka förhindra.

Vi välkomnar därför att regeringen går vidare med förslagen i utredningen Skolor mot brott (SOU 2024:17). Skolor behöver få tydligare uppdrag att arbeta för ökad skolsäkerhet, obehörigas tillträde till skolbyggnader och skolgårdar behöver begränsas, möjligheten för rektorer att söka igenom skolväskor behöver förtydligas och samarbetet och informationsutbytet mellan

polisen, skolan och socialtjänsten behöver förstärkas. Därför instämmer vi i huvudsak i det som anförs i regeringens proposition.

Vi anser att det är bra att regeringen föreslår att skyldigheten att polis-anmäla misstänkta brott som begås i skolan utvidgas. I fråga om vad som ska betraktas som övervägande skäl emot att göra polisanmälan anser vi dock att utredningen (SOU 2024:17) har gjort en rimligare avvägning än regeringen. Regeringen bör därför snabbt återkomma till riksdagen med ett förslag i linje med det som utredningen föreslagit. Större hänsyn bör tas till brottets allvar och barnets ålder.

Vidare delar vi i fråga om straffmyndiga barn och unga regeringens bedömningar. När det gäller barn så unga som sex år och uppåt anser vi dock att regeringen brister i sina resonemang. Regeringen har inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till forskningsläget när det gäller hur tidiga kontakter med rättsväsendet påverkar risken för framtida kriminalitet. Regeringen har inte heller beaktat risken för att barns respekt för polisen och det övriga rättssamhället urgröps när polisanmälningar inte leder till några ytterligare åtgärder. Vidare anser vi att regeringen underskattar risken för att polisanmälningar inte kommer att komplettera utan ersätta mer verkningsfulla insatser av skolan och socialtjänsten.

Regeringens val att gå längre än utredningens förslag när det gäller barn mellan sex år och straffmyndighetsåldern riskerar att skapa fler problem än det löser. Det riskerar att belasta polisen i onödan, minska värdet av en polisanmälan och ersätta mer verkningsfulla åtgärder. Det kan dessutom på längre sikt skada barns framtida tilltro till rättsväsendet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m., punkt 3 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Alla barn, elever, lärare och annan skolpersonal har rätt att känna sig säkra och trygga i förskolan, skolan och fritidshemmet. Tyvärr går utvecklingen åt fel

håll och tryggheten i svensk skola minskar. Mot bakgrund av detta välkomnar jag på det stora hela regeringens proposition på området. Inte minst välkomnar jag att säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte får ett eget kapitel i skollagen, att huvudmannen ska se till att det finns en beredskapsplan som ska tas till vid allvarliga våldssituationer och att huvudmannen ska vidta åtgärder för att se till att obehöriga inte ges tillträde till skolenheten under tid när verksamheten pågår.

Jag ställer mig dock kritisk till flera centrala delar av propositionen. I sammanhanget handlar detta bl.a. om förslaget om undersökning av väskor. Detta är en grannliga uppgift som kräver sådan kompetens och sådana befogenheter som polisen har, men som inte kan avkrävas av skolans personal. Jag anser att skolan behöver hjälp och stöd av polis för att agera i situationer när brott kan misstänkas, exempelvis när elever har farliga eller olämpliga föremål med sig. Jag anser därför att detta fortsatt ska vara ett polisärt uppdrag och inte ett ansvar som bör åläggas skolans personal.

Jag ställer mig också tveksam till vissa delar av förslaget om att rektorn ska anmäla misstänkta brott till Polismyndigheten. Jag är på det stora hela positiv till förslaget men anser att detta bör gälla först efter att eleven börjat i högstadiet. Jag vill betona att det redan i dag är fullt möjligt för skolan att polisanmäla brott men att det krävs en viss flexibilitet och anpassningsförmåga när det kommer till de allra yngsta eleverna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Rektorns skyldighet att anmäla brott m.m., punkt 3 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 1 och

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag stöder i huvudsak propositionens innehåll. Det är grundläggande att barn, elever, lärare, rektorer och andra medarbetare ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö. Jag anser att skolans säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte kan föras in i ett nytt kapitel i skollagen.

Jag anser emellertid att beslut om undersökning av väskor och andra föremål som elever har med sig till skolan eller till en skolaktivitet utanför skolenheten är en polisiär fråga.

Det är integritetskränkande att få sin väska genomsökt och lagstiftningen likställer detta med visitering. Jag anser att den personliga integriteten väger tungt och i de fall där det finns skäl för att genomsöka väskor är detta en polisiär uppgift. Om skälen väger tillräckligt tungt för att motivera genomsökande av väskor är det misstänkta föremålet som bedöms kunna påträffas i väskan av den grad att polisen ska kallas till platsen. Om föremålet bedöms vara av den karaktären att det inte är en fråga för polisen är inte heller skälet för att genomsöka en väska tillräckligt tungt för att motivera avsteg från den personliga integriteten.

Det är vidare värt att reflektera över vilka situationer som kan uppstå när en lärare eller annan medarbetare som eleven dagligen möter i skolan är den som ska genomsöka en elevs väska. Personliga föremål som t.ex. mediciner och intimartiklar är utifrån propositionens syfte oskyldiga men har en hög grad av intimitet och att ens lärare hittar detta i väskan är integritetskränkande för den enskilde.

För att skolan ska vara en trygg plats där eleven kan utvecklas och ta till sig kunskap behöver lärare och medarbetare bygga ett långsiktigt förtroende till eleven. Naturligtvis gäller även det omvända där även eleven bygger förtroende gentemot lärare och medarbetare på skolan, samt gentemot andra elever. I en situation där skolans medarbetare agerar – eller tvingas agera – på ett sätt där det ömsesidiga förtroendet riskeras utgör det inte bara ett hinder för kunskapsutveckling, utan det kan också utgöra ett hinder för brottsförebyggande arbete. Det riskerar att skada relationen mellan eleven och läraren på ett sådant sätt att elever inte längre har någon vuxen alls som de har förtroende nog för att berätta att de har behov av stöd att komma ur exempelvis ett kriminellt sammanhang.

Förutom den personliga integriteten hos den person eller de personer som får sin väska genomsökt finns även arbetsmiljöperspektivet hos den person som utför genomsökningen. Det kan uppstå en oväntad hotbild som inte går att förbise och det innebär ytterligare ett starkt skäl för att enbart polis ska få visitera väskor.

Jag ställer mig positiv till att brott på skolor som huvudregel ska polisanmälas. Barn under 15 år behandlas dock inte som straffmyndiga i samhället i övrigt och ska inte behandlas annorlunda inom skolan. Endast i särskilda fall ska polisanmälan kunna göras på elever från 12 års ålder och upp till 15 år. Vi kan inte bortse från att brottslighet numera utförs av allt yngre personer och att det gäller att fånga upp dem tidigt för att ha så stora möjligheter som möjligt att vända utvecklingen. Samtidigt är inte en polisanmälan det mest lämpliga för unga barn. Här behöver skolorna ges ett större utrymme för avvägningar utifrån barnens bästa, men i undantagsfall kan det finnas brott som ger anledning att kunna anmäla barn från 12 års ålder. Jag

skulle dock föredra andra åtgärder, t.ex. kan en orosanmälan långsiktigt påverka barnet i rätt riktning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Vikten av att ungdomsförbund m.fl. inte stängs ute från skolorna, punkt 4 (S, V, C, MP)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S), Daniel Riazat (V), Niels Paarup-Petersen (C), Niklas Sigvardsson (S) och Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

När det kommer till att huvudmannen ska se till att obehöriga inte ges tillträde till skolenheten, vill vi betona vikten av att aktörer inom civilsamhället som bidrar till skolans verksamhet inte stängs ute från skolorna, t.ex. ungdomsförbund. Det är därför viktigt att det finns förutsättningar för lokala variationer i hur lagen tillämpas.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Skolsäkerhetsarbetet, punkt 5 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 2 och 3 samt avslår motion

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Enligt Arbetsmiljöverkets rapport Hot och våld mot lärare, andra yrkesgrupper och elever inom skolväsendet ökade antalet anmälda allvarliga arbetsrelaterade händelser orsakade av hot och våld i skolan med över 150 procent mellan 2013 och 2023 (Arbetsmiljöverket 2024).

Förslagen i den nu aktuella propositionen innebär ökade befogenheter och ett tydligare ansvar för skolans personal att förhindra och förebygga brott. Det är viktigt att skolans personal i det arbetet får full uppbackning av polisen och socialtjänsten för att hantera situationer som upplevs hotfulla eller riskerar att leda till våld. Till exempel måste polisen prioritera hot och hat som riktas mot en lärare eller rektor som agerar mot misstänkta brott i skolan. Likaså måste huvudmannen vidta åtgärder för att öka tryggheten och säkerheten för dem som agerar mot brott i skolan. Skolan ska vara en trygg plats för både lärare och elever och skolans personal ska inte ta över uppgifter som på andra platser i samhället är polisens.

Vi anser att en lämplig myndighet bör få ett särskilt uppdrag att utvärdera konsekvenser för lärares och rektorers faktiska och upplevda säkerhet i skolan med anledning av de nya förslagen.

När det gäller regeringens föreslagna ikraftträdandedatum anser vi att det inte är realistiskt att tro att alla skolor ska ha fullgoda beredskapsplaner på plats några dagar efter att lagen är beslutad. Det är viktigt att beredskapsplaner kommer på plats så snabbt som möjligt men regeringen borde ha tagit höjd för att ett bra genomförande kan ta tid.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Skolsäkerhetsarbetet, punkt 5 (MP)

av Jan Riise (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4 samt avslår motion

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör utreda förutsättningarna för skolhuvudmännens förebyggande arbete för skolsäkerhet, exempelvis en certifiering och ett nationellt register över företag som skolhuvudmän kan välja att anlita för verksamheternas förebyggande arbete för skolsäkerhet.

Vidare anser jag att det behövs en översyn av lagstiftningens struktur på grund av beröringspunkter mellan befintliga 5 kap. och 6 kap. skollagen och det föreslagna kapitlet om säkerhetsarbete. Lagrådet menar att det behövs en samlad översyn av de regler som gäller ingripanden vid ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten för att minska risken för otydlighet. Enligt min mening bör en sådan översyn göras för att lagstiftningen ska ge tydligt stöd för åtgärder och vara lätt för skolorna att tolka.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:160 Skolor mot brott:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
- 2.1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i skollagen (2010:800).

Behandlingen avser godtagandet av lagförslaget. Behandlingen av det lagtekniska antagandet sker i annat sammanhang.

- 3.1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Behandlingen avser godtagandet av lagförslaget. Behandlingen av det lagtekniska antagandet sker i annat sammanhang.

4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionerna

2024/25:3422 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 6 a kap. 5–9 §§ (del av regeringens förslag 1).
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 6 a kap. 10 och 11 §§ (del av regeringens förslag 1).
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) i de delar det avser 6 a kap. 5 och 10 §§ (regeringens förslag 3).

2024/25:3424 av Åsa Westlund m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man i fråga om rektors skyldighet att anmäla brott i enlighet med förslag i SOU 2024:17 ska ta större hänsyn till barnets ålder och brottets allvar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka lärares och rektorers trygghet och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ikraftträdande och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3425 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolpersonal inte ska kunna avkrävas att undersöka elevers väskor, utan detta är en uteslutande polisiär uppgift, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kravet på att rektorer ska anmäla misstänkta brott till Polismyndigheten först ska börja gälla när elever börjat i högstadiet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att aktörer inom civilsamhället (exempelvis ungdomsförbund) som bidrar till skolans verksamhet inte stängs ute från skolorna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3426 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om undersökning och undersökning av väskor och andra föremål som elever har med sig till skolan eller till en skolaktivitet utanför skolenheten är en polisiär fråga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn under 15 år inte behandlas som straffmyndiga i samhället i övrigt och inte ska behandlas annorlunda inom skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för skolhuvudmännens förebyggande arbete för skolsäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samlad översyn av de regler som gäller för att ingripa vid ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)
dels att 1 kap. 12 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas ett nytt kapitel, 6 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	1 kap.
	12 § ¹
Lagen är uppdelad i 31 kapitel. Dessa är	Lagen är uppdelad i 32 kapitel.
– inledande bestämmelser (1 kap.),	
– huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),	
– barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),	
– kvalitet och inflytande (4 kap.),	
– trygghet och studiero (5 kap.),	
– åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),	– säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte (6 a kap.),
– skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),	
– förskolan (8 kap.),	
– förskoleklassen (9 kap.),	
– grundskolan (10 kap.),	
– anpassade grundskolan (11 kap.),	
– specialskolan (12 kap.),	
– sameskolan (13 kap.),	
– fritidshemmet (14 kap.),	
– gymnasieskolan (15–17 a kap.),	
– anpassade gymnasieskolan (18 och 19 kap.),	
– kommunal vuxenutbildning (20 kap.),	
– fjärrundervisning i vissa skolformer (21 kap.),	
– distansundervisning i vissa skolformer (22 kap.),	
– entreprenad och samverkan (23 kap.),	
– särskilda utbildningsformer (24 kap.),	
– annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),	
– tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),	
– behandling av personuppgifter (26 a kap.),	
– Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),	

¹ Senaste lydelse 2022:1315.

- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

6 a kap. Säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte

Kapitlets innehåll

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- tillämpningsområde (2 §),
- beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer (3 §),
- tillträde till förskoleenheten eller skolenheten (4 §),
- undersökning av väskor och andra föremål (5–9 §§), och
- anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott (10 och 11 §§).

Tillämpningsområde

2 §

Om inte annat anges i respektive paragraf gäller bestämmelserna i detta kapitel för hela skolväsendet.

Vid tillämpningen av detta kapitel ska fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet jämföras med skolenhet.

Beredskap för allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer

3 §

Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet

1. finns en beredskapsplan som anger de åtgärder som ska vidtas vid en allvarlig våldssituation eller hot om en allvarlig våldssituation, och

2. bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att

hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer.

Tillträde till förskoleenheten eller skolenheten

4 §

Huvudmannen ska se till att det på varje förskole- och skolenhet vidtas åtgärder för att obehöriga personer inte ska ges tillträde till enheten under tid när verksamheten pågår.

Undersökning av väskor och andra föremål

Beslut om och utförande av undersökning

5 §

Väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten får undersökas om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Detta gäller i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. En sådan undersökning får endast utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

En undersökning enligt första stycket som avser ett obestämt antal elever får endast utföras efter beslut av rektorn. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften.

En rektor får också, under sådana förutsättningar som anges i första stycket, besluta och utföra

undersökningar av enskilda elevers väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten. En rektor får även uppdra åt särskilt utsedda personer att besluta och utföra sådana undersökningar.

6 §

För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller vad som anges om rektorn i 5 § i stället huvudmannen.

Omhändertagande

7 §

Föremål som påträffas vid en undersökning enligt 5 § får omhändertas av rektorn om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Sådana föremål får också omhändertas av en person som rektorn har utsett att utföra undersökning enligt 5 § andra eller tredje stycket.

8 §

Ett föremål som har omhändertagits enligt 7 § ska återlämnas till eleven senast vid den tidpunkt skoldagen är slut för eleven. Om eleven vid upprepade tillfällen har tagit med sig föremål som har kunnat befaras komma till användning för ordningsstörningar, kränkningar, brott eller för att hota säkerheten eller om det med hänsyn till föremålets beskaffenhet finns särskild anledning att inte återlämna det, behöver dock inte föremålet lämnas tillbaka förrän elevens vårdnadshavare har informerats om omhändertagandet. Ett omhändertagande får inte bestå längre än till och med fjärde dagen efter verkställandet av omhändertagandet.

Om ett föremål som har omhändertagits enligt 7 § kan antas bli förverkat enligt 36 kap. 9, 10 eller 12 § brottsbalken, 6 § narkotikastrafflagen (1968:64) eller 9 kap. 5 § vapenlagen (1996:67), ska rektorn eller den som rektorn har bestämt skyndsamt anmäla omhändertagandet till Polismyndigheten. Omhändertagandet får i dessa fall bestå tills frågan om föremålet ska tas i beslag har prövats.

Dokumentation

9 §

Ett utförande av en undersökning enligt 5 § och ett omhändertagande enligt 7 § ska dokumenteras. Om omhändertagandet sker under lektionstid behöver inte omhändertagandet dokumenteras om föremålet lämnas tillbaka vid lektionens slut.

Anmälan till Polismyndigheten vid misstanke om brott

10 §

Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

11 §

För fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet eller förskoleenhet gäller skyldigheten att anmäla brott enligt 10 § för den personal som huvudmannen utser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 12 § skollagen (2010:800) i stället för lydelsen enligt lagen (2025:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:143 Föreslagen lydelse

1 kap.

12 §

Lagen är uppdelad i följande kapitel:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),
- kvalitet och inflytande (4 kap.),
- trygghet och studiero (5 kap.),
- åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),
 - *säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte (6 a kap.),*
- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- grundskolan (10 kap.),
- anpassade grundskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 a kap.),
- anpassade gymnasieskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
- fjärrundervisning i vissa skolformer (21 kap.),
- distansundervisning i vissa skolformer (22 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
 - behandling av personuppgifter (26 a kap.),
- Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),
 - överklagande (28 kap.), och
 - övriga bestämmelser (29 kap.).

3 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 6 a kap. 5 och 10 §§ skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.1

Föreslagen lydelse

6 a kap.

5 §¹

Väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten får undersökas om det är befogat för att begränsa risken för ordningsstörningar, kränkningar eller brott eller för att upprätthålla säkerheten. Detta gäller i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. En sådan undersökning får endast utföras om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

En undersökning enligt första stycket som avser ett obestämt antal elever får endast utföras efter beslut av rektorn. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut. En sådan undersökning ska utföras av rektorn eller personer som särskilt har utsetts av rektorn för uppgiften.

En rektor får också under sådana förutsättningar som anges i första stycket, besluta och utföra undersökningar av enskilda elevers väskor och andra föremål som elever har med sig till skolenheten eller till en skolaktivitet utanför skolenheten. En rektor får även uppdra åt särskilt utsedda personer att besluta och utföra sådana undersökningar.

10 §²

Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i

Om det kan misstänkas att ett brott har begåtts av någon som är elev ska rektorn anmäla brottet till Polismyndigheten om inte övervägande skäl talar emot det. Detta gäller om brottet har begåtts i samband med verksamheten i

¹ Senaste lydelse 2025:000.

² Senaste lydelse 2025:000.

förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Lagen tillämpas första gången på utbildning och annan verksamhet som bedrivs efter den 30 juni 2028.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning och annan verksamhet som bedrivs före den 1 juli 2028.

4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny paragraf, 18 kap. 13 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

13 a §

Sekretess gäller för uppgift som rör en sådan beredskapsplan som avses i 6 a kap. 3 § 1 skollagen (2010:800) eller sådant löpande arbete som avses i 6 a kap. 3 § 2 samma lag, om det kan antas att det allmännas möjligheter att förebygga och hantera allvarliga våldssituationer och hot om allvarliga våldssituationer motverkas om uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.